

نظام رده‌بندی سنی

محتوای دیجیتال و تصویر فراگیر

پژوهش و نگارش: رضا بهنام‌راد

سرشناسه: بهنام‌راد، رضا، ۱۳۴۲- ه.ش | عنوان و نام پدیدآورنده: نظام رده‌بندی سنی محتوای صوت و تصویر دیجیتال / نگارش و پژوهش رضا بهنام‌راد؛ ناظر و ویراستار پروژه طاهره مهرورزیان؛ به اهتمام اداره کل برنامه‌ریزی و نظارت معاونت فضای مجازی سازمان صدا و سیما. | مشخصات نشر: تهران، نشر جام جم، ۱۳۹۸ | مشخصات ظاهری: ۸ ص. | فروست: رسانه شاپک: ۹۱-۷-۵۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸ | وضعیت فهرست‌نویسی: فیا | موضوع: رسانه‌های گروهی -- ایران -- درجه‌بندی به تناسب گروه‌های سنی: Mass media--Age suitability ratings--Iran | موضوع: تلویزیون -- ایران -- برنامه‌ها -- ارزشیابی؛ Rating--Iran--Television programs | موضوع: رسانه‌های گروهی و خانواده‌ها -- ایران: Mass media and families | موضوع: رسانه‌های گروهی و فرهنگ -- ایران: Mass media and culture--Iran | شناسه افزوده: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران. اداره کل برنامه‌ریزی و نظارت | رده‌بندی دیویی: ۳۰۲/۲۳ | رده‌بندی کنگره: ۹۱ | شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۸۹۲۳۰

میدانوسیمای جمهوری اسلامی ایران
معاونت قضای مجازی

عنوان: نظام رهنمائی سنی محتوای صوت و تصویر فراگیر

پژوهنده: دکتر رضا بهنام‌راد

مدیران پروژه: دکتر حسین کریم‌زاده و مازیار مقدم و مجید الهام‌بخش

ناظر و ویراستار: طاهره مهرزبان

به اهتمام: اداره کل برنامه‌ریزی و نظارت معاونت قضای مجازی سازمان صداوسیما

مدیر هنری: حسین کریم‌زاده

شابک: ۹۱-۵۶۶۲-۵۰-۱۲۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۸

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

تمام حقوق چاپ و نشر، محفوظ و متعلق به مؤلف است.

نشانی: تهران- بلوار نلسون ماندلا (آفریقا)- بالاتر از خیابان استغیاریار

خیابان عاطفی غربی- پلاک ۷۳- طبقه ۴- واحد ۸

تلفن: ۴۲۷۲۱۴۱۷-۰۲۱

فهرست

پیشگفتار.....	۷
اشاره.....	۹
نظام رده‌بندی سنی محتوای دیداری - شنیداری.....	۱۷
الزامات بومی نظام رده‌بندی سنی محتوای.....	۱۷
۱. حاکمیت دین.....	۱۸
۲. حاکمیت قانون.....	۲۰
۳. رعایت هنجارهای شرعی و عرفی.....	۲۳
ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها.....	۲۴
۱. محتوای ناپسند و مستهجن.....	۲۴
۲. محتوای مشوق نقض قانون و نظم عمومی.....	۲۵
۳. محتوای مروج تبعیض نژاد، بدنام کردن و برانگیختن خصومت یا نفرت قومی و اجتماعی.....	۲۶
محتوای معاف از رده‌بندی.....	۲۷
ملاحظات.....	۲۸
موضوعات مشمول رده‌بندی.....	۲۹
۱. اعتقادات و باورها.....	۳۰
۱-۱. اعتقادات و باورهای دینی اسلام.....	۳۰
۱-۲. سایر اعتقادات و باورها.....	۳۱
۲. گفتار نامناسب.....	۳۱
۳. خشونت.....	۳۲

۳۴	۳-۱. راهنما
۳۷	۴. محتوای جنسی
۳۸	۵. محتوای ترسناک
۳۹	۶. دخانیات و مواد مخدر
۴۰	۷. مشروبات الکلی
۴۱	۸. قمار
۴۲	۹. یأس و ناامیدی
۴۳	۱۰. خودکشی
۴۵	۱۱. نقض قانون و هنجارشکنی
۴۸	۱۲. رفتارهای خطرناک قابل تقلید
۴۸	۱۳. موضوعات و فرایندهای پزشکی
۴۹	رده‌بندی سنی
۵۱	رده‌های سنی، شاخص‌ها و ملاک‌ها
۵۱	۱. رده سنی ۰-۶
۵۱	۱-۱. اعتقادات و باورها
۵۱	۲-۱. گفتار نامناسب
۵۱	۳-۱. خشونت
۵۲	۴-۱. محتوای جنسی
۵۲	۵-۱. محتوای ترسناک
۵۲	۶-۱. دخانیات و مواد مخدر
۵۳	۷-۱. مشروبات الکلی
۵۳	۸-۱. قمار
۵۳	۹-۱. یأس و ناامیدی
۵۳	۱۰-۱. خودکشی
۵۴	۱۱-۱. نقض قانون و هنجارشکنی
۵۴	۱۲-۱. رفتارهای خطرناک قابل تقلید
۵۵	۱۳-۱. موضوعات و فرایندهای پزشکی و بهداشتی
۵۵	۲. رده سنی ۶ (بالتر از ۶ سال)
۵۵	۱-۲. اعتقادات و باورها
۵۵	۲-۲. گفتار نامناسب
۵۶	۳-۲. خشونت
۵۶	۴-۲. محتوای جنسی
۵۶	۵-۲. محتوای ترسناک
۵۷	۶-۲. دخانیات و مواد مخدر
۵۷	۷-۲. مشروبات الکلی
۵۷	۸-۲. قمار
۵۸	۹-۲. یأس و ناامیدی

- ۱۰-۲. خودکشی ۵۸
- ۱۱-۲. نقض قانون و هنجارشکنی ۵۸
- ۱۲-۲. رفتارهای خطرناک قابل تقلید ۵۸
- ۱۳-۲. موضوعات و فرایندهای پزشکی و بهداشتی ۵۹
۳. رده سنی ۱۲ (بالا تر از ۱۲ سال) ۵۹
- ۱-۳. اعتقادات و باورها ۵۹
- ۲-۳. گفتار نامناسب ۵۹
- ۳-۳. خشونت ۶۰
- ۴-۳. محتوای جنسی ۶۰
- ۵-۳. محتوای ترسناک ۶۰
- ۶-۳. دخانیات و مواد مخدر ۶۰
- ۷-۳. مشروبات الکلی ۶۱
- ۸-۳. قمار ۶۱
- ۹-۳. یأس و ناامیدی ۶۱
- ۱۰-۳. خودکشی ۶۲
- ۱۱-۳. نقض قانون و هنجارشکنی ۶۲
- ۱۲-۳. رفتارهای خطرناک قابل تقلید ۶۳
- ۱۳-۳. موضوعات و فرایندهای پزشکی و بهداشتی ۶۳
۴. رده سنی ۱۵ (بالا تر از ۱۵ سال) ۶۳
- ۱-۴. اعتقادات و باورها ۶۳
- ۲-۴. گفتار نامناسب ۶۳
- ۳-۴. خشونت ۶۴
- ۴-۴. محتوای جنسی ۶۴
- ۵-۴. محتوای ترسناک ۶۴
- ۶-۴. دخانیات و مواد مخدر ۶۴
- ۷-۴. مشروبات الکلی ۶۵
- ۸-۴. قمار ۶۵
- ۹-۴. یأس و ناامیدی ۶۶
- ۱۰-۴. خودکشی ۶۶
- ۱۱-۴. نقض قانون و هنجارشکنی ۶۶
- ۱۲-۴. رفتارهای خطرناک قابل تقلید ۶۷
- ۱۳-۴. موضوعات و فرایندهای پزشکی و بهداشتی ۶۷
۵. رده سنی ۱۸ (بالا تر از ۱۸ سال) ۶۷
- ۱-۵. اعتقادات و باورها ۶۷
- ۲-۵. گفتار نامناسب ۶۷
- ۳-۵. خشونت ۶۷
- ۴-۵. محتوای جنسی ۶۸

۶۸	۵-۵. محتوای ترسناک
۶۸	۵-۶. دخانیات و مواد مخدر
۶۸	۵-۷. مشروبات الکلی
۶۸	۵-۸. قمار
۶۹	۵-۹. یأس و ناامیدی
۶۹	۵-۱۰. خودکشی
۶۹	۵-۱۱. نقض قانون و هنجارشکنی
۶۹	۵-۱۲. رفتارهای خطرناک قابل تقلید
۶۹	۵-۱۳. موضوعات و فرایندهای پزشکی و بهداشتی
۶۹	نمادها و نشانه‌ها
۷۲	نشانه‌های صیف‌نرم محتوا
۷۳	پیام هشدار
۷۳	اطلاع‌رسانی
۷۵	سخن آخر

پیش‌گفتار

عملکرد رسانه در دوره فعال شدن و دغدغه شدن فضای مجازی دستخوش تحولات شگرفی شده است. به طوری که این تحولات سرآغاز تغییر پارادایم حاکم بر ساختارهای کار رسانه‌ای به حساب می‌آید. فضای مجازی که به نوعی فضای ذهنی و فرا فضا معرفی می‌شود، عصاره ارتباطات را عمق بخشیده و زنجیره ارتباطی را به صورت غیرقابل باوری گسترده و فراگیر کرده است. اکنون دسترسی به محتوا در فضای مجازی بی‌حد و حصر امکان پذیر است و کاربران را این فضا با بهره‌گیری از سهولت، سرعت، کثرت، بی‌مرز بودن، ناشناخته ماندن و ایران بودن به استفاده از این تکنولوژی اشتیاق فراوان دارند. اما این امکانات تریبیک شده، در جای خود می‌توانند اغواکننده هم باشند، زیرا اگر امکان برقراری تعامل صحیح و سالم در چنین فضای رسانه‌ای فراهم نباشد آثار و عوارض خطرناکی جوامع بشری را تهدید می‌کند. لذا کشورهای مختلف از راه‌های گوناگون سعی در مهار و هدایت رویکرد فرهنگی رسانه‌های نوین دارند برخی با وضع قوانین و مقررات، چارچوب و حدود مرزها را مشخص می‌کنند و برخی با کنترل و نظارت بر محتوا به این مهم می‌پردازند و گاهی نیز زیرساخت و تجهیزات را محدود و تحت نظر قرار می‌دهند.

در این میان طراحی نظام رده‌بندی محتوای یکی از شگردهای رایج و متداول برای جهت‌دهی به محتوا در رسانه به حساب می‌آید. اکنون کمتر رسانه‌ای در دنیا بدون بهره‌مندی از نظام رده‌بندی اجازه فعالیت پیدا می‌کند. امری که در کشورمان تا همین اواخر مغفول مانده بود و در رسانه‌های متکثری که در فضای بی‌انتهای باند وسیع فعال شده‌اند، الزامی به رعایت نظام رده‌بندی محتوا دیده نمی‌شود. این غفلت در حوزه پخش وسیع هم محسوس است و شبکه‌های مختلف تلویزیونی نیز چارچوب و نظام تعریف‌شده‌ای برای رده‌بندی محتوا در اختیار ندارند.

کنار حاضر رده‌ماحصل پروژه تحقیقاتی مفصل‌تری است، با اشعار به این نیاز مبرم و با توجه به ضرورت حفظ و حراست از مرزهای فرهنگی کشورمان که به برکت استقرار امام‌العالمی، جمهوری اسلامی از نعمت استنشاق فضای فرهنگی سالم برخوردار است. تعریف و طراحی شد و با بهره‌مندی از مطالعات عمیق و راهبردی و تجربیات ارزشمند بهره‌تألیف که از نظرات جلسه‌های مشاوره‌ای متشکل در سازمان صداوسیما نیز بهره‌تألیف بود، توانست قدم آغازین این راه را با قوت و همتی بلند بردارد به نحوی که با اجرایی شدن این سیستم توجه به امر نظارت بر محتوا به گونه‌ای نظام‌مند، سامان‌یافته خواهد یافت. امید که این مسیر همچنان پویا و مستمر باقی بماند.

شایان ذکر است که این پروژه در اداره کل صدور، انتشار و انتشار معاونت فضای مجازی آغاز و به سرانجام رسید که در پی تغییر ساختار معاونت، در این کتاب به اداره کل برنامه‌ریزی و نظارت محول شد.

مجید الهام‌بخش^۱